

Minimální preventivní program školy

MPP

**ZŠ Pačejov, okr. Klatovy
2025/26**

1. Základní identifikační údaje školy

Základní škola Pačejov, okres Klatovy, příspěvková organizace

Pačejov 51

341 01 Horažďovice

IČO: 7099 2347

IZO: 102 164 525

telefon ředitelna: **376 595 254**

školní mobil: **731 554 883**

email: **info@zspacejov.cz**

datová schránka: **brwt7i7**

ředitelka školy: **Mgr. Jan Vlažný**

školní metodik prevence: **Ing. Vendula Kalinovská**

výchovná poradkyně: **Mgr. Hana Zajícová**

2. Školní poradenské pracoviště

Konzultační hodiny pro děti a žáky 2025/26

Mgr. Hana Zajícová - výchovná poradkyně

úterý - pátek (7.20 – 7.45) – nebo po dohodě, sborovna

Ing. Vendula Kalinovská – metodička prevence

úterý - pátek (7:20 – 7:55) – nebo po dohodě, ředitelna

3. Hlavní východiska pro zpracování minimálního preventivního programu

LEGISLATIVNÍ RÁMEC PRO OBLAST ŠKOLSKÉ PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ

aktualizace k 1. 9. 2024

STRATEGIE

- Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019 – 2027

a Akční plán realizace Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a

- Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019 –2027

Plán primární prevence rizikového chování Plzeňského kraje (2024–2027)

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Plzeňského kraje (2024-2028)

ZÁKONY

- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném

vzdělávání (Školský zákon), ve znění pozdějších předpisů

- Zákon č. 284/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon, nabývá účinnosti dnem 1. října 2020, s výjimkou ustanovení části první čl. I bodů 6, 81 a 83, které nabývají účinnosti patnáctým dnem po dni jeho vyhlášení. Ustanovení části první čl. I bodu 12 pozbývá platnosti dnem 30. září 2025.

- Zákon č. 562/2004 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím školského zákona

- Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů

- Zákon č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách

- Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů

- Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek – „Tabákový Zákon“

- Zákon č. 422/2003 Sb. o sociální potřebnosti – ohlašovací povinnost školy při neomluvených hodinách (novela zákona č. 482/1991 Sb.)

- Zákon č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí (více o ohlašovací povinnosti školy)

- Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže

VYHLÁŠKY

- Vyhláška č. 197/2016 Sb., kterou se mění Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních
- Vyhláška č. 248/2019 Sb., kterou se mění vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 412/2006 Sb., kterou se mění vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditačních komisí a kariérním systému pedagogických pracovníků

METODICKÉ POKYNY A DOPORUČENÍ

- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j.: MŠMT-21149/2016)
- Metodické doporučení k prevenci rizikového chování dětí, žáků a studentů ve školách a ve školských zařízeních (č.j.: MŠMT 21291/2010-28) + přílohy pro jednotlivé typy rizikového chování:

1. návykové látky
2. rizikové chování v dopravě
3. poruchy příjmu potravy
4. alkohol
5. syndrom CAN
6. školní šikanování
7. kyberšikana
8. homofonie
9. extremismus, rasismus, xenofobie, antisemitismus
10. vandalismus
11. záškoláctví
12. krádeže
13. tabák
14. krizové situace spojené s násilím
15. netolismus
16. sebepoškozování

17. nová náboženská hnutí

18. rizikové sexuální chování

19. příslušnost k subkulturám

20. domácí násilí

21. hazardní hraní

22. dodržování pravidel prevence vzniku problémových situací týkajících se žáků s PAS

- Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance (č.j.: 14423/99-22)
- Metodické doporučení pro práci s Individuálním výchovným programem v rámci řešení rizikového chování žáků (č. j. MSMT-43301/2013)
- Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví (č.j.: 10194/2002 –14)

související normy:

Zákon o sociální potřebnosti č. 422/2003 Sb. (novela zákona č. 482/1991 Sb.)

– ohlašovací povinnost školy při neomluvených hodinách;

Zákon o sociálně-právní ochraně dětí č. 359/1999 Sb. (změny - platné znění od 1. 1. 2015 – více o ohlašovací povinnosti školy)

- Spolupráce předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané, (č.j.: 25884/2003-24) související norma:

Zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech

mládeže č. 218/2003 Sb. platné znění od 1. 6. 2015

- Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT (č.j.: 37 014/2005-25)

4. Zmapování situace pro vytyčení cílů

Základní škola Pačejov – k 1. 9. 2025:

I. stupeň: 64 žáků

1. třída – 15 žáků
2. třída – 13 žáků
3. třída – 9 žáků
4. třída – 11 žáků
5. třída – 16 žáků

II. stupeň: 54 žáků

6. třída – 13 žáků
7. třída – 11 žáků
8. třída – 13 žáků
9. třída – 17 žáků

počet žáků celkem: 118

počet pedagogických pracovníků (učitelů): 11

asistenti pedagoga: 4

vychovatelky školní družiny: 2

ředitel školy: Mgr. Jan Vlažný

školní metodik prevence: Ing. Vendula Kalinovská

výchovný poradce: Mgr. Hana Zajícová

Cíle programu:

Prevence rizikového chování dětí a mládeže se v tomto školním roce zaměřuje především na aktivity v **oblastech prevence**:

1. návykové látky
2. rizikové chování v dopravě
3. poruchy příjmu potravy
4. alkohol
5. syndrom CAN
6. školní šikanování
7. kyberšikana

8. homofonie
9. extremismus, rasismus, xenofobie, antisemitismus
10. vandalismus
11. záškoláctví
12. krádeže
13. tabák
14. krizové situace spojené s násilím
15. netolismus
16. sebepoškozování
17. nová náboženská hnutí
18. rizikové sexuální chování
19. příslušnost k subkulturám
20. domácí násilí
21. hazardní hraní
22. Dodržování pravidel prevence vzniku problémových situací týkajících se žáků s PAS.

Další cíle:

Dobrá informovanost všech žáků školy v oblasti sociálně patologických jevů.

Systematická výuka a výchova žáků ke zdravému životnímu stylu.

Vytvoření dostatečného zázemí k trávení volného času v prostorách školy.

Podpora vlastních aktivit žáků a rozvoj jejich sociálně komunikativních dovedností.

Začleňování méně průbojných žáků do kolektivu, odstranění nevhodného chování mezi žáky.

Zapojení celého pedagogického sboru školy do systému prevence

Aktivní spolupráce s rodiči žáků, otevřenost vůči veřejnost.

5. Přehled preventivních aktivit:

PRO ŽÁKY:

a) ve výuce pro jednotlivé ročníky

I. stupeň

V rámci hodin **PRV**, **ČJ**, **PČ**, **TV** zařadit 1hodninu měsíčně.

V hodinách **ČJ** využívat ve všech ročnících 1. stupně dramatizaci nácviku asertivního chování, posilovat pravidla slušného chování, sebeuvědomování, základů etické výchovy.

V hodinách **PČ** zdůraznit nutnost osobní hygieny.

V hodinách **VV** se zaměřit na správnou výživu, plakáty proti drogám, kouření, alkoholu.

V hodinách **TV** posilovat zdatnost, otužování a sebeuvědomění dítěte.

1. třída - témata

Vztahy mezi spolužáky, vhodné chování ve škole a k ostatním; Zdravá výživa; Bezpečná cesta do školy, seznámení se základními pravidly silničního provozu

Nebezpečné osoby, správné chování k cizím lidem; Význam ovoce pro zdraví

Rodinné vztahy; Význam udržování pořádku pro život

Ochrana vlastního zdraví; Správné chování ke spolužákům a kamarádům; Hygiena těla; Zdravá strava, důležitost pravidelného stravování, základní stravovací návyky; Pomoc jinému při drobných úrazech a přivolání dospělého, popř. lékaře

Oblékání a zdraví; Význam zeleniny a ovoce pro zdravý růst a vývoj

Důležitost dodržování pravidel, zásady bezpečného chování v přírodě

Správný harmonogram dne

Ochrana přírody, správné chování v přírodě; Plánování volného času, pravidla bezpečnosti při práci, význam a ocenění práce ostatních lidí

Ochrana přírody, zásady chování k přírodě, vhodné oblečení a obuv do přírody, ochrana před klíšťaty; Správná ochrana proti slunci

2. třída - témata

Bezpečná cesta do školy, přecházíme přes silnici

Nebezpečné osoby a jak se před nimi chránit

Zdravá výživa – ovoce a zelenina

Prosinec – Vztahy mezi spolužáky, chování ve škole, šikana

Zdravé zuby, správné čištění a ústní hygiena

Správné hygienické návyky, dostatek spánku, škodlivost nadměrného pobytu u počítače a s mobilem

Nebezpečné návykové látky a jak je odmítnout

Bezpečná jízda na kole, používání helmy, správně vybavené kolo

Vyvážená strava, potravinová pyramida, zásady hygieny při jídle

Ochrana přírody, zásady chování v přírodě, správné oblečení a obutí do přírody, ochraně před klíšťaty.

3. třída – témata

Bezpečnost na silnici

Cizí lidé, Rodina – vztahy

Dopravní výchova

Nebezpečí škodlivých látek

Nemoci, ochrana před viry

Správná výživa, racionální strava

Péče o životní prostředí

Chráníme přírodu

Pečujeme o své tělo – osobní hygiena, pravidla slušného chování

Žijeme zdravě – zdravý životní styl

4. ročník - témata

Dopravní výchova - teorie v Pačejově, dopravní hřiště v Klatovech

Chování a bezpečnost školáka

Riziko cizího chování a jednání, ochrana, obrana, modely chování

Zdravý životní styl - práce, volný čas, spánek

Rodina

Sebeobsluha, hygiena, životospráva

Ochrana přírody, ekosystémy

Naše planeta Země, Den Země

Plánování práce a volného času, jak se učit

Zásady a jejich dodržování, kamarádství , rodina, chování a jednání ve společnosti
a v přírodě

5. ročník - témata

Dopravní výchova – teorie v Pačejově, dopravní hřiště v Klatovech, Průkaz malého cyklisty

Cesta do školy -bezpečnost, chování dětí v budově školy a o přestávkách

Pravidla slušného chování a vystupování na veřejnosti, upevňování vzájemných vztahů

Zdravý životní styl-správná výživa, hygiena, vhodné oblékání, sport a pohyb

Ochrana zdraví z nachlazení, otužování, posilování organismu cvičením

Nebezpečnost drog a ochrana proti nim, kouření a alkoholu

Asertivní chování, pravidla slušného chování, základy etické výchovy

Zdravé zuby, ústní hygiena, dostatek spánku

Bezpečnost jízdy na kole, vhodná výbava, oblečení

Pobyt v přírodě, ochrana (slunce, klíšťata)

Ochrana přírody, zvířat, chování v přírodě

Ve všech ročnících 1. stupně zařazovat program „Děti a jejich práva“

Seznámit děti s jejich právy, ale i povinnostmi. Organizace na ochranu práv dětí – Fond ohrožených dětí (FOD), OSPOD, UNICEF, ...

II. stupeň

V rámci všech vyučovacích předmětů přiměřeně věku zprostředkovávat poznatky o rizikovém chování a jeho následcích.

PŘ, CH, Vko, VkZ

- Výchova ke zdravému životnímu stylu

- Správné nastavení žebříčku hodnot
 - Výchova k odpovědnosti za zdraví své i ostatních (šíření návykových látek, rizikové chování v oblasti sexu, problém týrání, šikany, zneužívání)
 - Základní informace o návykových látkách a jejich působení na organismus, znalost důsledků užívání
 - Rozvoj pozitivního obrazce sebehodnocení, zvyšování sebedůvěry, sebeuvědomování, umění odmítnout negativní vlivy
 - Význam přátelství, umění pomoci, kladné vzory, vztahy v rodině, mezi vrstevníky
 - Výchova proti xenofobii a rasismu
 - Sexuální výchova
 - Správné postoje ke závislostem na médiích, elektronice – netolismus, hazardní hraní
- apod.
- Ochrana životního prostředí
 - Etická výchova
 - Opatření k prevenci násilí a šikanování mezi žáky a posilování pozitivního klimatu v jednotlivých třídách i ve škole

Uplatňování zmiňovaných témat v ostatních předmětech:

VV, Pč

- správná výživa
- proti návykovým látkám
- příroda
- můj portrét

ČJ (slohové práce)

- „Proč neberu drogy“
- „Můj volný čas“
- „Co pro mě znamená přátelství“

TV

- sportovní dny, kroužky, turnaje, školní soutěže v atletice, dopravní soutěže, lyžařský výcvik, fotbalová liga

Další předměty

- prezentace výrobků, ekologické výstavy, soutěže – Den Země
- posilování kamarádských vazeb a vzájemné tolerance, posilování a budování dobrých vztahů a vazeb s rodiči a okolím školy – Vánoční jarmark, Den otevřených dveří, Vánoční besídka 9. třídy, Návštěva dětí z MŠ Pačejov.

b) preventivní programy a další preventivní aktivity na školní rok 2025-2026

plánované preventivní programy:

1. pololetí:

AIDS/HIV: 90 minut (žáci 8. – 9. třídy) – Šimon Velkoborský

Cílem je vést studenty k odpovědnému přístupu ke svému životu v oblasti závislostí a sexuálního chování. Negativní vliv drog a brzký začátek sexuálního života. Rizika s tím spojená. Zaměřeno na virus HIV, onemocnění AIDS, sexuální zdrženlivost, alkoholovou a drogovou abstinenci, partnerskou věrnost.

DROGY: 90 minut (žáci 8. – 9. třída) – Šimon Velkoborský

Základní rozdělení návykových látek, seznámení s tím co je vlastně závislost a jaký je její průběh. V přednášce je možné se zaměřit na problematiku konkrétní drogy jako například marihuana, jejíž užívání je mezi mladými v největší oblibě.

NEBEZPEČÍ INTERNETU: 45-90 minut (žáci 3. –4. třída) – Šimon Velkoborský

Zaměřeno pro žáky prvního i druhého stupně ZŠ – seznámení s různými nebezpečími internetu od kyberšikany na sociálních sítích až po orientaci v tom co je Hoax, kyberstalking, phishing atd. Základní rady, jak se bránit.

DOPRAVNÍ VÝCHOVA – (žáci 4. a 5. třídy) - BESIP

Program je zaměřený na dopravní výchovu. Chování malého cyklisty v silničním provozu, ale i mimo něj. Teorie bude odučena na ZŠ Pačejov, praktická část bude na dopravním hřišti v Klatovech.

TRESTNĚ PRÁVNÍ ODPOVĚDNOST – 90 minut (žáci 8. – 9. třídy) – Policie ČR

Zástupce POLICIE ČR seznámí žáky s hranicí trestněprávní odpovědnosti. Vysvětlí rozdíl mezi trestným činem a přestupkem. Uvede příklady z praxe a zodpoví dotazy žáků.

2. pololetí:

HASÍK – HZS Plzeňského kraje 45 min (žáci 2., 3., 6., a 7. třídy)

Preventivní program HZS Plzeňského kraje, zaměření na ochranu zdraví osob a majetku.

MEZILIDSKÉ VZTAHY: 90 minut (žáci 2. stupně) – Šimon Velkoborský

Vytváření kvalitních a trvalých vztahů. Co je to přátelství a kamarádství, jakou mají hodnotu v našich životech? Mají vztahy nějaká pravidla? Co dobré vztahy posiluje a co je rozvrací? U vyšších ročníků zaměřeno také na vytváření dobrých partnerských vztahů, rozdílnost vnímání sexuálních podnětů. Co je to láska, zodpovědnost? Hledání kvalitních a trvalých životních hodnot.

Další akce je možno nalézt v Plánu akcí ZŠ Pačejov

Projekt Ovoce, zelenina a mléko do škol

Vánoční jarmark

Mikulášská nadílka

Den otevřených dveří

Vánoční besídka 9. třídy

Matematická soutěž „Klokan a Klokánek“

Přírodovědná soutěž – Klokan

Logická olympiáda 2025 – Mensa Česko

Chemická soutěž – Hledá se mladý chemik

Recitační soutěž

Divadelní soutěž

Divadelní představení dramatického kroužku při ZŠ Pačejov

Divadelní představení pro 1. stupeň ZŠ – dle nabídky 1-2 x ročně

Atletické závody – Pohár rozhlasu

Turnaj v minifotbale Donald cup – Horažďovice

Exkurze podniky v okolí (Škrobárna Horažďovice, HASIČI Plzeň)

Nácvik evakuace školy

Exkurze – místně zakotvené učení (nabídka od MAP)

Beseda Městská Policie

c) nabídka zájmové činnosti ve školním roce 2025-2026

Den	Název kroužku	Řídí, vede	Čas
úterý	Příprava na přijímačky M	Mgr. Jandovský M.	7.00 – 7.30 hod
čtvrtek	Příprava na přijímačky ČJ	Mgr. Zemenová Z.	6.45 – 7.30 hod
pondělí pátek	Dramatický kroužek	Procházková M.	13.00 – 14.40 hod
čtvrtek sudý	Keramika	Ing. Kalinovská V.	13.00 – 14.40 hod (1x za 14 dnů)
pondělí	Angličtina 1. třída	Tyrpeklová A.	11.40 – 12.25
čtvrtek	Angličtina 2. třída	Tyrpeklová A.	11.40 – 12.25

d) konzultační hodiny

Konzultační hodiny 2025/2026		
Jméno	Den	Čas
Fajkusová	čtvrtek	7:55 - 8:40
Hanák	úterý	8:50 - 9:35
Jandovský	pondělí	10:45 - 11:30
Kalinovská	středa	8.00 - 8.45
Procházková	pondělí	11:40 - 12:25
Tyrpeklová	středa	7:00 - 7:45
Ulrichová	úterý	9:50 - 10:35
Vlažný	pondělí	10:45 - 11:30
Zábranská	úterý	7.00 - 7.45
Zajícová	pondělí	7:55 - 8:40
Zemenová	pondělí	9:50 - 10:35

PRO RODIČE A VEŘEJNOST:

- informovanost o preventivní strategii školy a preventivních aktivitách (např. elektronická ŽK – Škola Online, prezentace na webu školy)
- třídní schůzky, web
- osobní dopisy
- metodické materiály, letáčky
- informační nástěnka na chodbě školy vedle sborovny
- informovat Radu rodičů o PPP a získat jejich podporu pro realizaci preventivních

programů – zapojení rodičů do organizace akcí

- přizvání rodičů na celoškolních akcích (např. Vánoční jarmark, Den otevřených dveří, apod.)

6. Pedagogové a další pedagogičtí pracovníci školy

Předávání informací minimální prevence:

Informace z každodenní praxe si předáváme na pravidelných pracovních týdenních a měsíčních poradách, na čtvrtletních pedagogických poradách, ale i běžně při každodenním scházení nejen ve sborovně – prakticky všude.

Cíl: Motivace ke spolupráci, prezentace akcí, informace o efektivitě, burza nápadů.

Schránka důvěry pro děti a rodiče:

a) **Schránka důvěry na chodbě školy** – nachází se v mezipatře budovy školy.

Vzkaz může žák napsat na papírek a prostě jej tam jenom vhodit. Pokud se nepodepíše, tak se věc bude řešit jen v obecné rovině.

Konzultační hodiny školního metodika pro žáky: kdykoliv v ředitelně.

Další vzdělávání:

Podle nabídky školení a seminářů KCV Plzeň i dalších nabídek.

- účast na pracovních seminářích „Setkání školních metodiků prevence“

- plánovaný kurz – Studium pro školní metodiky prevence sociálně patologických jevů (250)

Ostatní akce se budou řešit nárazově podle finančních možností školy a časových možností zájemců.

7. Prevence školní šikany a postup při jejím výskytu

(Škola vypracovala přílohu Organizačního řádu školy – Směrnice k prevenci rizikového chování a řídí se dle Metodického pokynu ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních)

A. Charakteristika šikany

- (1) **Šikana** je agresivní chování ze strany žáka/ů vůči žákovi nebo skupině žáků či učiteli, které se v čase opakuje (nikoli nutně) a je založeno na vědomé, záměrné, úmyslné a obvykle skryté snaze ublížit fyzicky, emocionálně, sociálně a/nebo v případě šikany učitele také profesionálně. Šikana je dále charakteristická nepoměrem sil, bezmocností oběti, nepříjemností útoku pro oběť a samoúčelností agrese.

Znaky šikanování:

- Musí být přítomno **fyzické nebo psychické ubližování**.
- **Záměrnost ubližování** – je patrný záměr ponížit či ublížit?
- Je to **opakované**.
- **Zacílené ubližování** na konkrétního jednotlivce nebo na konkrétní skupinu.
- **Nepoměr sil** – je zde viditelný nepoměr sil a to nejen fyzických, či může se vůbec oběť efektivně bránit?
- **Snižování lidské důstojnosti** – je zde patrný prvek ponižení?

(2) Podoby šikany:

Přímá šikana může mít podobu fyzickou (např. bití, plivání, tahání za vlasy), verbální (např. vulgární nadávky, zraňující komentáře k rase, národnosti, etnicitě, náboženství nebo sexualitě, výhrůžky, násilné a manipulativní příkazy); nebo neverbální (např. urážlivá gesta a zvuky, zírání, používání zstrašujících nebo výhrůžných výrazů ve tváři, nebo v řeči těla, ničení/schovávání/kradení věcí nebo učebních pomůcek).

Nepřímá šikana má za cíl způsobit emocionální a psychologické utrpení a poškodit sociální status oběti. Tato šikana je vykonávána způsobem, kdy útočník působí bolest tak, aby to vypadalo, že žádný takový záměr ve skutečnosti nemá. Hlavní agresor k útoku často využívá prostředníka, neútočí přímo. Nepřímá šikana je většinou nefyzická, nicméně v některých případech může být také třetí strana manipulována do situace, kdy má zapříčinit fyzické ublížení. Nefyzické formy nepřímé šikany pak mohou zahrnovat záměrnou ignoraci nebo izolování žáka nebo učitele rozšiřování zákeřných pomluv a lží, neoprávněná nařčení ze sexuálního obtěžování nebo nespravedlivého hodnocení (u učitele), ničení pověsti a reputace, ponižování před ostatními žáky i pedagogy, nepříjemné sexuální provokace.

Jednou z nejčastějších forem šikany je také **elektronická šikana**, tj. **kyberšikana**, která může mít podobu např. zakládání falešných profilů na jméno žáka či učitele s dehonestujícím obsahem, prezentace ponižujících videí na portálech, jako je youtube.com, spoluzaci.cz nebo facebook.com apod., prezentace zraňujících komentářů na webu, rozesílání vulgárních nebo výhrůžných koláží s tváří žáka nebo učitele či příslušníků jeho rodiny, výhrůžné SMS nebo e-maily apod. Oproti šikaně tváří v tvář má kyberšikana ze své podstaty mnohem větší dosah, čímž ještě více zhoršuje prožívání oběti. Pokud je oběť šikanována ve třídě, svědky pomluv, nadávek, posmívání a ztrapňování je max. několik desítek lidí. V prostředí internetu může být svědkem (ale i útočníkem) stejného chování i několik desítek tisíc lidí.

Kyberšikana bývá u dětí školního věku často doplňkem klasické přímé a nepřímé šikany. Je tedy důležité při řešení prověřit případné souvislosti s klasickou šikanou. Tedy pokud probíhá klasická šikana (např. nadávky, ponižování), je nutné zjistit

situaci oběti v kyberprostoru (mobil, profil, chat apod.) a naopak. Škola by se kyberšikanou měla zabývat vždy, když se o ní dozví. Základním úkolem musí být zmapování konkrétního případu, které škole pomůže rozhodnout se pro správný postup řešení.

(3) Hranice, která odlišuje šikanování od škádlení nebo agrese, bývá někdy nezřetelná. U žáků se za šikanování nepovažuje škádlení nebo agrese, které nemá znaky šikanování. Jedním z rozlišujících prvků je schopnost žáka škádlení opětovat, bránit se mu, zastavit ho. Ve chvíli, kdy se žák škádlení nebo agresi neumí nebo nemůže bránit, cítí se bezradný a bezmocný, a přesto škádlení nebo agrese pokračuje, pak toto chování přerůstá v šikanu. Podobně, jedná-li se o šikanu pedagoga žáky, pak šikana není zlobení a nerespektování ze strany žáků, které postrádá znaky šikany. Naopak přerůstá v šikanu, stává-li se vědomým, záměrným, úmyslným a cítí-li pedagog, že není v jeho moci jej zastavit, cítí se bezbranně, ztrácí autoritu a poměr sil v rolích žák/žáci x pedagog se obrací.

(4) Většina obětí šikany a jejích svědků se snaží situaci udržet **co nejdéle v tajnosti**, **bojí se** někomu svěřit. Důsledkem může být podcenění závažnosti a rozsahu výskytu šikany nebo obtížné nalezení útočníků. Proto je v prevenci velmi důležité zaměřit se specificky na identifikaci rizikových znaků a signálů pro výskyt šikany.

(5) Důvodem nebo obsahem šikany může být jakákoli **odlišnost žáka** nebo pedagoga, např. fyzická zdatnost, vzhled, hmotnost, barva pleti, tělesná neobratnost, inteligence - snížení rozumových schopností, nebo naopak nadání, jazyková/komunikační bariéra, socio-ekonomická odlišnost, psychická odlišnost, speciální vzdělávací potřeby žáka apod. Šikana může mít také specifický obraz, odehrává-li se ve vztahu k žákům nebo pedagogům z důvodu etnicity (v ČR bývá v této souvislosti nejčastější anticiganismus), rasové nebo národnostní příslušnosti, náboženského vyznání nebo víry (často také v kombinaci s pohlavím např. muslimské dívky, židovští chlapci apod.), sexuální orientace (nejčastěji proti homosexuálům) apod.

B. Bezpečné prostředí ve škole: jak předcházet šikaně

Škola respektuje identitu a individualitu každého svého člena, **odmítá násilí a zneužití moci** v jakékoli podobě a přiznává riziko výskytu šikany. Je důležité, aby škola tyto hodnoty jasně komunikovala směrem dovnitř školy i vně a zřetelně je hájila a prosazovala (např. tím, že objeví-li se šikana, přistupuje škola k řešení včasné a otevřeně).

Je důležité, aby se na vytváření bezpečného prostředí a předcházení šikany podílela celá škola. Stěžejní roli a zodpovědnost za tuto oblast nese ředitel školy, jeho role a aktivní přístup k problematice předcházení a řešení šikany je nenahraditelná.

Pro prevenci i řešení šikany vedení školy určí konkrétní odpovědnost směrem k řediteli a jeho zástupcům, třídním učitelům, pedagogům, ostatním zaměstnancům

školy, žákům, rodičům a školnímu poradenskému pracovišti, která je adekvátní jejich roli a možnostem (součást bezpečnostního a krizového plánu).

Vedení školy **pověří alespoň jednu osobu z řad pedagogických pracovníků specifickými otázkami v prevenci a řešení šikany**, která se bude v tématu pravidelně vzdělávat (např. školní metodik prevence, výchovný poradce). Tato pověřená osoba by měla disponovat kompetencemi zejména k šetření a řešení počáteční šikany a vyhodnocování potřeb školy ve vztahu k pokročilé šikaně.

Škola **nastaví konkrétní a srozumitelná pravidla v chování ve svém školním řádu**, která budou specificky vztažena také k projevům šikany (bude jasné, jaké chování je považováno za dehonestující a ohrožující a jak bude sankcionováno). Součástí školního řádu by měla být pravidla pro používání informačních a komunikačních technologií, internetu a mobilních telefonů (během vyučování, o přestávkách, v prostoru školy). Bližší podněty pro školní řád jsou uvedeny v Příloze č. 4 *Doporučené znění textů ve školním řádu pro problematiku šikanování*.

Škola **nastaví důsledky za porušení pravidel** u žáků, přičemž je důležité, aby uměla rozlišovat závažnost porušení. Pedagogové a ostatní zaměstnanci školy znají své pravomoci a aplikují pravidla chování a důsledky za nedodržení jednotně a konzistentně pro všechny žáky.

Ve třídě jsou nastavena **třídní pravidla**, která nenahrazují ani nezdvoujují školní řád. Ideální je, pokud se na tvorbě třídních pravidel a na reflexi jejich dodržování podílejí spolu s pedagogem (nejlépe třídním učitelem) do značné míry samotní žáci.

Škola usiluje o včasné odhalení šikany a za tímto účelem má nastavený funkční **systém vzájemné komunikace mezi pedagogy** o signálech, výskytu porušení pravidel, nebo jiných rizikových faktorech tak, aby byl pedagog vždy včas informován o tom, jaká atmosféra je v jeho třídě. Současně má škola nastaven **pravidelný monitoring varovných signálů výskytu šikany** a využívá k němu adekvátní nástroje

Škola **zajistí informovanost všech svých členů** o tom, co je a co není šikanování, jak se zachovat ve chvíli, kdy je žák nebo pedagog ohrožován agresory, a kam se může obrátit o pomoc. Žáci, pedagogové i rodiče jsou srozumitelnou formou informováni o tom, na koho se mají obrátit a jak a komu je možné si stěžovat, pokud nejsou spokojeni s postupem pedagoga nebo školy.

Škola kontinuálně **realizuje specifickou primární prevenci rizikového chování** (včetně šikany), kterou má popsánu v Preventivním programu školy někdy nazývaném také minimální preventivní program. Součástí tohoto programu školy je také **školní program proti šikanování**. Škola má popsány konkrétní preventivní mechanismy, které používá k tomu, aby šikanu minimalizovala a měla ji pod kontrolou (bezpečnostní plán). Účelem je riziku účinně a konkrétně předcházet. Současně má škola popsány postupy řešení krizových situací pro případ, že situace šikany nastala (krizový plán). Na základě svých zkušeností škola tyto plány pravidelně vyhodnocuje a upravuje.

Škola **zajišťuje podporu a rozvoj pedagogů** v podobě dalšího vzdělávání; uvádějících učitelů pro začínající pedagogy; dostupné intervize a/nebo supervize. **Plán dalšího vzdělávání pedagogů** zahrnuje školení pedagogů a ve zvýšené míře pracovníka pověřeného řešením šikany (zpravidla školního metodika prevence) a třídních učitelů (zejm. v prevenci šikanování, v oblasti komunikace, řešení konfliktů, interakce mezi učitelem a žákem, v diagnostice klimatu školní třídy, v ovlivňování postojů žáků v přijímání různosti, v podpoře osobnostně-sociálního rozvoje žáků, v tvorbě pravidel třídy a hodnocení jejich dodržování, v evaluaci klimatu třídy jako východiska k plánování služeb školy). Zároveň zajišťuje **vzdělávání ředitelů v oblasti právního povědomí**.

Škola **zajišťuje pravidelnou realizaci třídnických hodin**, které by měly žákům poskytnout bezpečný prostor k reflexi vlastní zkušenosti ve škole, kdy mohou mluvit o své spokojenosti ve škole, pocitu bezpečí, vztazích ve škole a ve třídě, učit se efektivně řešit konfliktní situace atd.

Škola má **zmapovanou síť pomoci pro žáky i pedagogy** ve svém regionu a navazuje s ní spolupráci (např. pedagogicko-psychologická poradna, speciálně pedagogické centrum, středisko výchovné péče a neziskové organizace, orgán sociálně právní ochrany dětí, krizové centrum, zdravotnická zařízení, Policie ČR případně další odborníci). Je dobré, pokud škola zveřejňuje tyto kontakty pro žáky, rodiče a pedagogy tak, aby jim byly na očích a mohli vyhledat pomoc také sami.

C. Základní postup v řešení šikany

Preventivní opatření školy směřují k minimalizaci rizika výskytu šikany. Škola musí být připravena i na situaci, kdy se přes všechna opatření šikana objeví.

Školní program proti šikanování

- 1. zmapování situace** – analýza a evaluace (před a po zavedení programu či opatření a také v jeho průběhu);
- 2. motivování pedagogů pro změnu;**
- 3. společné vzdělávání** a supervize všech pedagogů;
- 4. užší realizační tým** (zástupce vedení - nejlépe ředitel, zástupci třídních učitelů z 1. a 2. stupně, zástupce družiny, školní metodik prevence, výchovný poradce, školní psycholog atd.);
- 5. společný postup** při řešení šikanování;
- 6. primární prevence v třídních hodinách;**
- 7. primární prevence ve výuce;**
- 8. primární prevence ve školních i mimoškolních programech mimo vyučování;**
- 9. ochranný režim** (školní řád, dohledy učitelů);
- 10. spolupráce s rodiči** (vhodný způsob seznámení s prevencí a řešením šikany ve škole, například na webových stránkách, pomocí informativního dopisu a při třídních schůzkách);

11. školní poradenské služby;

12. spolupráce se specializovanými zařízeními;

13. vztahy se školami v okolí (domluva ředitelů na spolupráci při řešení šikany, kdy se jí účastní žáci z různých škol).

Postup při řešení šikany

Rozhovory s agresory

Hovoříme vždy pouze s jedním agresorem.

Cílem tohoto rozhovoru je vždy ukončení probíhajícího ubližování. U spolupracujícího agresora lze začít pracovat na pochopení nevhodnosti jeho chování a převzetí zodpovědnosti. Domluvit se na dalším postupu. U nespolupracujícího agresora jde jen o oznámení, že o ubližování víme, že nebude pokračovat. Pokud ano, budou následovat další opatření a kroky k tomu, aby ubližování bylo zastaveno. Dále ho seznámíme s dalším postupem a sankcí.

Pokud se rozhodnete, že rozhovory by Vám neměly posloužit jen pro získání informací o situaci ve třídě, ale chcete je využít už jako začátek řešení problémů ve vztazích ve třídě, je možné využít rozšířenou variantu:

Individuální rozhovory se všemi žáky třídy (nejdřív vhodní svědci, pak oběti, všichni ostatní a nakonec agresori). Rozhovory se všemi dětmi ze třídy jsou diagnostikou vztahů, získáme z nich popis ubližujícího chování a role jednotlivých žáků a zároveň jsou už součástí „ozdravného procesu“. Všichni žáci dostanou prostor se vyjádřit k dění ve třídě – jak vnímají situaci ve třídě, co se jim líbí, co jim nevyhovuje. Ptáme se na přítomnost ubližování ve třídě a konkrétní informace o něm. Konec rozhovoru směřujeme prognosticky - co by potřebovali změnit a jak se oni sami na změně mohou podílet apod.

Cílem rozhovorů je poskytnout každému stejný a bezpečný prostor se k situaci ve třídě vyjádřit, být stejně důležitý při plánování dalšího řešení. Zároveň nám umožní získat přesnější a podrobnější obraz chování a vztahů ve třídě a postojů jednotlivých žáků.

Rozhovor s obětí spojený s popisem ubližujícího chování je pro ni **emočně náročný** a měl by proběhnout pouze jedenkrát, aby oběť nebyla zbytečně retraumatizována. Přistoupíme-li k rozhovorům se všemi žáky třídy a rozhovor s obětí už proběhl dříve, pak využijeme tento rozhovor k získání informací, jak se nyní cítí ve třídě, zda jsou účinná ochranná opatření a k opětovnému vyjádření podpory.

Charakter rozhovoru s agresory je v tomto případě určen mírou závažnosti šikany a jejich ochotou spolupracovat.

V obou variantách pak následují tyto kroky:

Rozhovory s rodiči agresorů nebo výchovná komise.

Cílem tohoto kroku je informovat zákonné zástupce o chování jejich dítěte, které ubližovalo. Informovat o zjištěních a závěrech školy a zastavit ubližování. Jde konkrétně o to vymezit, jak bude škola a zákonní zástupci dále postupovat, aby se situace neopakovala. V případě potřeby nasměrovat k odborné péči (SVP, PPP, psychoterapeut, psycholog aj.).

Výchovná komise:

– **složení výchovné komise:** zástupce vedení školy; ten, kdo vedl šetření – většinou školní metodik prevence; třídní učitel zasažené třídy; zákonní zástupci; samotný žák.

– **doporučený postup:**

seznámení rodičů s výsledky šetření,

postupné vyjádření všech pedagogů,

vyjádření žáka-agresora,

vyjádření rodičů,

seznámení rodičů a žáka se závěry komise

– **navržená opatření a sankce.**

Sankcí rozumíme opatření, která mají za cíl zastavit ubližování a zjednat nápravu. V některých případech může být účinnou sankcí už samotný rozhovor se žákem a se zákonnými zástupci. Při udělování výchovných opatření postupujte dle školního řádu. V úvahu přichází napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele školy, snížení známky z chování podmíněné vyloučením a vyloučením ze studia na střední škole - dle závažnosti případu a situace. Realizace individuálního výchovného plánu agresora. Doporučení odborné péče – SVP, DÚ aj.

Dopustí-li se agresor hrubých opakovaných slovních a úmyslných fyzických útoků, nebo v případě, že rodiče odmítají kontakt a spolupráci se školou, oznámí škola tuto skutečnost orgánu sociálně-právní ochrany dětí (jde-li o nezletilého).

Dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na Policii ČR.

Rozhovory s rodiči oběti.

Cílem setkání je rodiče informovat o zjištěních a závěrech školy a domluvit se na dalších opatřeních, postupech a dohodnout se s rodiči o vzájemné informovanosti. Vzhledem k hloubce traumatu je vhodné doporučit další specializovanou péči (dětský psycholog, psychoterapeut, psychiatr aj.).

Rozhovor se zákonnými zástupci oběti slouží především k uzavření celého procesu a zabezpečení další péče o traumatizované dítě.

Informování ostatních rodičů.

Cílem setkání je rodiče informovat o zjištěních, závěrech školy a oznámit další opatření a postupy, konkrétní podobu práce s nápravou vztahů ve třídě a dohodnout se s rodiči o vzájemné informovanosti.

Součástí řešení musí být nastavení ozdravných mechanismů pro všechny, kteří se šikany účastnili, a dále pro celou skupinu (ostatní ze třídy). Pro nápravu situace ve skupině je potřeba pracovat s celým třídním kolektivem.

Práce se třídou.

Žákům **sdělit výsledky šetření v obecné rovině** – že docházelo k ubližování, jakou formou, že se škola proti takovému chování vymezuje – nikdo a nic nedává právo ubližovat druhému člověku. Škola podnikla patřičné kroky, aby ubližování nepokračovalo. S těmi, kteří ubližovali, bylo jednáno individuálně a sankce byly uděleny dle školního řádu. Cílem je zastavit ubližování, aby se už neopakovalo. Vyzvat žáky k všímavosti, aby nebyli lhostejní k dění ve třídě. Zdůraznit, že každý má právo na ochranu před fyzickým nebo psychickým násilím a připomenout, na koho se mohou obracet v případě potíží. (TU, ŠMP, kdokoliv z pedagogů, schránka důvěry...). Za vyřešenou situaci udělat pomyslnou „tlustou čáru“ a zaměřit se na budoucnost – zlepšení vztahů ve třídě.

Vlastní následná **práce se vztahy ve třídě** by se měla zaměřit na zpracování tématu ubližování - co se dělo, jak, jaké byly důsledky, jaký vliv to mělo na prožívání a atmosféru ve třídě a hledání možností, aby se takové jednání již ve třídě neopakovalo.

Ochranná opatření jsou nesmírně důležitá v rámci celého procesu řešení šikany ve škole. Jsou podstatná nejen kvůli zajištění bezpečí všech žáků, ale také z důvodu možnosti získávat relevantní informace a umožní nám žákům efektivně pomoci.

Od prvního okamžiku, kdy se o šikanování nebo podezření na šikanování dozvíme, po celou dobu vyšetřování a následného řešení je nutné zajistit všem zúčastněným adekvátní míru **ochrany**.

- Ujištění o naší podpoře. Vyslovujeme nesouhlas s tím, co se děje.
- Ochrana informací a zdroje informací - neprozrazujeme ty, kteří nám informace sdělili, ani informace samotné.
- Spolupráce se zákonnými zástupci oběti - dobrá informovanost rodičů oběti.
- Předávání si informací mezi kolegy – diskrétnost!
- Zvýšený dohled nad zasaženou třídou; monitorujeme situaci ve třídě, riziková místa a rizikové situace.
- Ve zvlášť závažných případech lze sáhnout i po uvolnění z výuky.

– Podpora k tomu se na nás znovu obrátit ve chvíli ohrožení.

Nesmíme zapomínat, že je nutné chránit nejen oběti, ale každé dítě a tím vlastně celou skupinu zasaženou šikanováním. I ti, co ubližovali, jsou v ohrožení, pokud bychom vyhradili informace a ty byly zneužity k odplatě.

Další nezbytnou věcí je o všem vést písemné záznamy - o celém postupu šetření a řešení, o konkrétních rozhovorech, všech získaných informacích, konzultacích atd. (v zápisu je dobré zaznamenat konkrétně: kdo byl na setkání přítomen; popis řešené problematiky – konkrétní informace; navržená opatření, závěry (kdo, co, kdy apod.); doporučení (co by bylo vhodné dále); datum případné kontroly závěrů a doporučení + kdo zodpovídá. Usnadňuje to nejen orientaci v dalším postupu, ale je to i důkazem aktivního postupu školy v daném případě.

D. Stadia šikanování

Školní šikanování má svůj zákonitý **vnitřní vývoj**. První stadium se v podstatě odehrává v jakékoli skupině. Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy jde o odmítání, nekomunikaci, pomluvy, intriky vůči některému, zpravidla neoblíbenému a nejméně vlivnému členu skupiny. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje. V dalším stadiu dochází ke stupňování manipulací, objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese a ostrakizovaný žák slouží pro odreagování napětí skupiny. Třetí stadium je už klíčové, kdy se vydělí jádro útočníků a systematicky začne šikanovat nejvhodnější oběti. Následně ale dojde k bodu zlomu, kdy se šikanování stane nepsaným zákonem a celá skupina se stává krutou. V pátém stadiu se šikanování stane skupinovým programem.

První stadium: Zrod ostrakismu

Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

Druhé stadium: Fyzická agrese a přitvrzování manipulace

V zátěžových situacích (což může být i školou vytvářené konkurenční prostředí), kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity, například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese. Stupňování agrese může být dáno také neřešením předchozí situace.

Třetí stadium (klíčový moment): Vytvoření jádra

Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito šířitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejvhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběťmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Třída ví, o koho jde. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejnižší, tedy ti „slabí“. Většinou platí mezi ostatními žáky názor - „raději on, než já“.

Čtvrté stadium: Většina přijímá normy

Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. Platí „Buď jsi s námi, nebo proti nám.“ U členů „virem“ přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

Páté stadium: Totalita neboli dokonalá šikana

Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování“. Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí, které pro přehlednost můžeme označit jako „otrokáře“ a „otroky“. Jedni mají všechna práva, ti druzí nemají práva žádná. Ve čtvrtém a pátém stadiu hrozí reálné riziko prorůstání parastruktury šikany do oficiální školní struktury. Stává se to v případech, kdy iniciátor šikanování je sociometrickou hvězdou. Je žákem s výborným prospěchem, má kultivované chování a ochotně pomáhá pedagogovi plnit jeho úkoly.

Zvláštnosti u psychických šikan

U psychických šikan zůstává princip stadií nezměněn. Nicméně jejich podoba je jiná. V popředí je nepřímá a přímá verbální agrese čili psychické násilí. Často se zraňuje „jen“ slovem a izolací. Rozdíl je pouze v tom, že se nestupňuje násilí fyzické, ale psychické. Krutost psychického násilí si však v ničem nezadá s nejbrutálnější fyzickou agresí. (Kolář, 2011)

Postupy pro vyšetření a řešení šikany

První pomoc při počáteční šikaně:	Krizový scénář pro výbuch skupinového násilí při pokročilé šikaně:
1. odhad závažnosti a formy šikany; 2. rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili, a s oběťmi; 3. nalezení vhodných svědků; 4. individuální rozhovory se svědky (nepřípustné je společné vyšetřování agresorů a svědků a konfrontace oběti s agresory); 5. ochrana oběti; 6. předběžné vyhodnocení a volba ze dvou typů rozhovoru: a) rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory (směřování k metodě usmíření); b) rozhovor s agresory (směřování k metodě vnějšího nátlaku); 7. realizace vhodné metody: a) metoda usmíření; b) metoda vnějšího nátlaku (výchovní pohovor nebo výchovní komise s agresorem a jeho rodiči); 8. třídní hodina: a) efekt metody usmíření; b) oznámení potrestání agresorů; 9. rozhovor s rodiči oběti; 10. třídní schůzka; 11. práce s celou třídou.	A. První (alarmující) kroky pomoci 1. zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany; 2. bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí B. Příprava podmínek pro vyšetřování 3. zalarmování pedagogů na poschodí a informování vedení školy; 4. zabránění domluvě na křivé skupinové výpovědi; 5. pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře); 6. oznámení na policii, paralelně – navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informace rodičům C. Vyšetřování 7. rozhovor s obětí a informátory; 8. nalezení nejslabších článků, nespolupracujících svědků; 9. individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky; 10. rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory, není vhodné konfrontovat agresora (agresory) s obětí (oběťmi) D. Náprava 11. metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny.

E. Nápravná opatření

Škola má k dispozici pro zastavení násilí agresorů **nápravná opatření**, z nichž některá přicházejí při šikanování v úvahu:

- **výchovná opatření** (napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele školy);
- **realizace individuálního výchovného plánu agresora**;
- **snížení známky z chování**;
- **převedení do jiné třídy**, pracovní či výchovné skupiny (je třeba individuálně posoudit efektivitu tohoto opatření, aby nedošlo k přesunutí šikany do nového prostředí a podmínek);
- **vytlačení ze školy** při mimořádně závažné šikaně a opakované šikaně po rozhodnutí výchovné komise – **nelze použít v případě žáka, který plní povinnou školní docházku**.

- **doporučení rodičům**, aby dobrovolně umístili žáka do pobytového oddělení střediska výchovné péče, případně doporučení realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v diagnostickém ústavu;
- **podání návrhu orgánu sociálně-právní ochrany dětí k zahájení práce s rodinou**, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.

F. Odpovědnost rodičů a komunikace školy s rodiči

(1) **Rodičovská odpovědnost** zahrnuje povinnosti a práva rodičů, která spočívají v péči o dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj. Rodičovskou odpovědnost týkající se osoby dítěte vykonávají rodiče způsobem a v míře odpovídající stupni vývoje dítěte. Rodiče mají rozhodující úlohu ve výchově dítěte. Dokud se dítě nestane svéprávným, mají rodiče právo usměrňovat své dítě výchovnými opatřeními, jak to odpovídá jeho rozvíjejícím se schopnostem, včetně omezení sledujících ochranu morálky, zdraví a práv dítěte, jakož i práv jiných osob a veřejného pořádku. Rodiče pak mají být všestranně příkladem svým dětem, zejména pokud se jedná o způsob života a chování v rodině.

(2) Škola **informuje rodiče** o programu proti šikanování.

(3) Když rodiče přijdou žádat o pomoc ohledně šikany svého dítěte – **nereaguje pedagog** obranně a nedůvěřivě. Nevyjadřuje pochybnosti, nechápe prosbu rodičů jako stížnost. Nezlehčuje situaci tvrzením, že jejich dítě provokovalo, nebo že se jednalo jenom o škádlení atd. Je nutné rodiče v klidu vyslechnout, nechat vymluvit, nepoučovat, aktivně naslouchat. Je potřeba se umět doptat na důležité informace. Podezření nebo tvrzení rodičů, že je jejich dítě šikanováno, se nesmí nikdy podcenit a je potřeba účinně a bezpečně situaci prošetřit. Škola postupuje podle postupu pro vyšetření a řešení šikany.

(4) **Škola nezve rodiče protagonistů šikany do školy**, když ještě šikana není vyšetřena. Nikdy nezveme rodiče údajných obětí a údajných agresorů najednou. Nepořizujeme video ani audio záznamy.

(5) **Rozhovor s rodiči oběti probíhá individuálně**. U počáteční šikany, která se dá vyšetřit během jednoho nebo dvou dnů, obvykle proběhne až po jejím vyšetření. Úkolem je rodiče informovat o zjištěních a závěrech školy a domluvit se na dalších opatřeních. Někdy je užitečné připravit rodiče oběti i na třídní schůzku, kde bude podána informace o řešení šikany.

(6) **Vážnou chybou** je neinformování rodičů o řešení šikany. Chybou je taktéž nepřipravená třídní schůzka a opakované řešení šikany s rodiči, což vede k eskalaci destruktivních procesů a negativních emocí.

(7) Ve všech případech je **potřeba informovat rodiče**, že ve třídě byla šikana a škola ji řešila. U počáteční šikany zpravidla stačí podat informaci na pravidelné schůzce, u pokročilé šikany je na místě svolat schůzku mimořádnou. Vždy je důležité, aby byl na schůzce přítomný školou pověřený a vyškolený pedagog pro prevenci a řešení šikany (případně i externí odborník).

(8) **Rozhovory** s rodiči, rozhovory s protagonisty šikany (oběťmi, svědky, agresory) jsou náročné. Určený pedagog pro prevenci a řešení šikany musí absolvovat alespoň základní výcvikový kurz – první pomoc při šikanování.

G. Podávání podnětů, stížností a oznámení

- a) **Osobně** - V případě zachycení varovných signálů či podezření na šikanu se žáci nebo zákonní zástupci mohou osobně obrátit na tř. učitele, každého pedagogického zaměstnance, školního metodika prevence nebo ředitele školy.
- b) **Schránka důvěry** – žáci i rodiče mohou využít schránku důvěry umístěnou v mezi patře budovy II. st.
- c) **Email metodik prevence** – vendula.kalinovska@zspacejov.cz
- d) **Email na tř. učitele**
- e) **Email vedení školy:** info@zspacejov.cz

Nesmíme zapomínat, že je nutné **chránit** nejen **oběti**, **ale každé dítě** a tím vlastně **celou skupinu zasaženou šikanováním**. I ti, co ubližovali, jsou v ohrožení, pokud bychom vyradili informace a ty byly zneužity k odplatě. Další nezbytnou věcí je o všem vést **písemné záznamy** - o celém postupu šetření a řešení, o konkrétních rozhovorech, všech získaných informacích, konzultacích atd. (**v zápisu je dobré zaznamenat konkrétně: kdo byl na setkání přítomen; popis řešené problematiky – konkrétní informace; navržená opatření, závěry (kdo, co, kdy apod.); doporučení (co by bylo vhodné dále); datum případné kontroly závěrů a doporučení + kdo zodpovídá.** Usnadňuje to nejen orientaci v dalším postupu, ale je to i důkazem aktivního postupu školy v daném případě.

8. Postup školy při výskytu a zneužívání návykových látek ve škole

Znění informace pro rodiče:

V případě, že selhala preventivní opatření školy a v podezření, že žák zneužívá návykové látky, škola (třídní učitel, výchovný poradce, metodik prevence, atd.) dle svých odborných možností:

1. Proveďte diskrétní šetření, pohovor s dítětem

Doporučí mu rozhovor s odborníkem, zpočátku třeba přes linku důvěry, zprostředkuje mu kontakt s odborníky z OPPP, krizového centra apod. V

případě možné nedůvěry v pracovníky školy doporučí pomoc odborníků OPPP, sociálních kurátorů, nebo pracovníků KKC.

2. Při potvrzeném důvodném podezření:

a) **Škola kontaktuje rodiče**, event. zákonné zástupce

V případě negativní reakce rodičů na sdělení skutečnosti a v případě, že rodiče nezařídí pro žáka další péči:

b) **Škola uvědomí sociální odbor** (možnost akutního ohrožení zdraví, nebezpečí předávkování)

V akutním případě, po průkazném zjištění zneužívání návykových látek ve škole, nebo v případě, že žák je prokazatelně ovlivněn drogou (i alkoholem) v době vyučování, ředitel školy dle pokynu ministra:

1. uvědomí rodiče a zároveň kontaktuje zdravotnické zařízení

2. uvědomí Školský úřad

3. uvědomí oddělení péče o dítě, oddělení soc. prevence

V případě dealerství nebo porušení §217 trestního zákona (ohrožení mravní výchovy dítěte) nebo zanedbání povinné péče oznámí řed. školy věc Policii ČR (možno i přes oddělení péče o dítě).

Přiměřené represivní nástroje

Ředitelství školy bude kontrolovat dodržování zákona č. 37/89 Sb. o ochraně před alkoholismem a toxikomaniemi, včetně plnění oznamovací povinnosti. Na pracovišti je zakázáno požívat alkoholické nápoje.

Represivní postih při projevech sociálně patologického chování je zakotven ve vnitřním řádu školy.

Metody a formy, jakými budou dílčí aktivity řešeny

Konkrétní aktivity podporující primární prevenci

- **výchova k odpovědnosti za zdraví své i ostatních** - vytváření eticky hodnotných postojů a způsobů chování

- **akce zaměřené na zvyšování právního povědomí** (využití nabídek různých druhů spolupráce s Policií ČR a městskou policií)

- **zaměření pozornosti na projekty prevence** drogových závislostí, konzumace alkoholu, vandalismu, rasismu, násilí, komerčního sexuálního zneužívání apod.

- na základně průzkumu zaměřeného na zneužívání návykových látek věnovat i nadále zvýšenou **pozornost prevenci kouření**. Pokračovat v osvětě v rámci hodin OV, RV, třídnických hodinách atd.

- dovednost volby správné životosprávy - poruchy příjmu potravy - mentální anorexie a bulimie (blok v rámci hodin RV, videoprojekce)

- **přednášky, besedy** a pořady věnované sexuální výchově a prevenci AIDS (absolvování

vybraných pořadů dle nabídky na základě zkušeností s jejich úrovní z minulých let.)

- **akce zaměřené na práci s národnostními menšinami** směřující k potlačení rasismu a xenofobie

- **zvyšování příznivého klimatu ve třídních kolektivech** formou organizování výletů, exkurzí, ŠVP, lyžařského výcvikového kurzu atd.
- organizování akcí směřujících k oživení klimatu ve škole a zábavnou formou zpříjemnění školního prostředí (tématické dny, sportovní akce, víkendové výjezdy atd.)
- **široká nabídka volnočasových aktivit**
- **účast** v literárních, výtvarných, sportovních a jiných **soutěžích**
- **ekologická výchova** (návštěva spalovny odpadů, výukové programy v rámci přírodovědné stanice, zapojení do vyhlášených ekologických soutěží jako v min. letech, viz sběr plastových lahví a umělohmotných vršků apod.)

Aktivity zaměřené na rodiče a veřejnost

- seznámení rodičů s PPP v rámci třídních schůzek
- nabídka konzultačních hodin třídních učitelů, výchovného poradce, školního metodika prevence
- nabídka propagačních materiálů o drogách
- seznámení rodičů s postupem školy v případě problémů žáků s návykovými látkami
- na schůzkách hovořit o nebezpečí drog zejména u starších žáků, kterým rodiče povolují účast na diskotékách
- informovanost občanů prostřednictvím místního periodika o programu školy v oblasti prevence sociálně patologických jevů a zdravého životního stylu

Ke zjištění aktuálního stavu sociálně negativních jevů ve škole jsou využívány dotazníková šetření, práce třídních učitelů, připomínky dětí a školní samosprávy, schránka důvěry, třídnické hodiny, hodiny předmětů výchovného charakteru. Zjišťování je průběžné, v případě potřeby je situace řešena s pracovníci PPP.

Krizový plán vytvořený metodikem prevence PPP Plzeň

**Pedagogicko-psychologická
poradna
Plzeň**

Pracoviště Plzeň-město
Částkova 78, 326 00 Plzeň
poradnamesto@pepor-plzen.cz
377 468 124

KRIZOVÉ PLÁNY

Přehled použitých zkratk

TU	třídní učitel
ŠP	školská poradenská pracoviště - přev. tým: ŠMP, VP, školský psycholog
VŠ	vedení školy (vedení školy, zástupce ředitele)
ŘS	ředitel školy
ŠMP	školský metodik prevence
VP	výchovný poradce
PP	pedagogický pracovník
PCR	Police ČR
OSPOD	Odbor sociálně-právní ochrany dětí
PPP	Pedagogicko-psychologická poradna
SNP	Sčítacího výchovné péče
SPC	Speciálně pedagogické centrum
ČS	Česká školní inspekce
OU	Obecní úřad
ŠR	školský řád
TH	třídnická hodina
TA	třídní akce
NL	návykové látky
NNL	následné návykové látky (konopná látka, opioidy...)
SZ	školský zákon č. 561/2004 Sb.

PŘÍLOHY

Struktura preterapeutického rozhovoru

Seznam právních předpisů se zaměřením na PPRCH

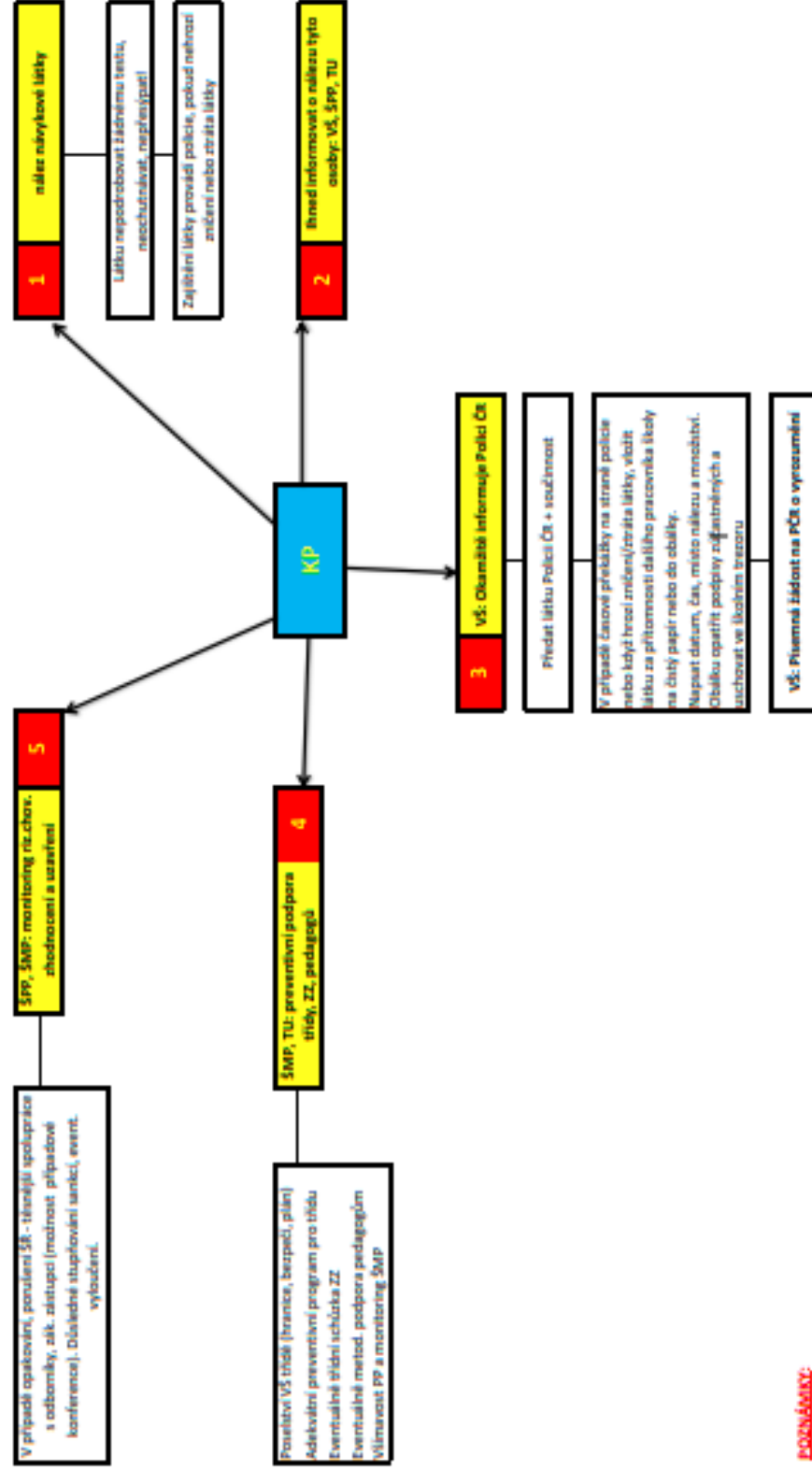
ZDROJE

Krizové plány ZŠ Dyjčkovice

Metodická doporučení MŠMT k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže

Interní materiály PPP Plzeň

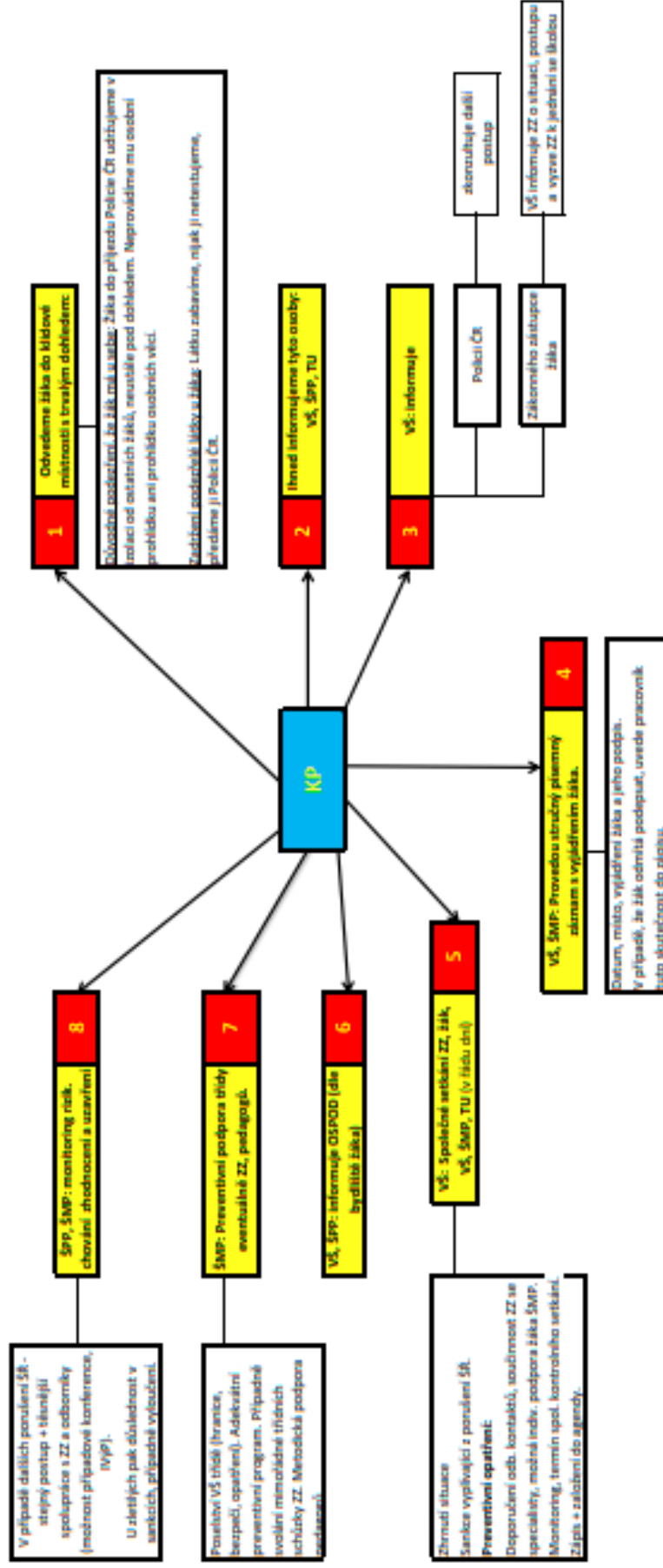
Krizový plán při nálezů návykové látky ve škole

POZNÁMKA:
Celý proces je nutné doplnit zápisem!

Kde hledat pomoc:
CPPT: P-centrum (K centrum), Point 1A, Konec, linka bezpečí, linka pro rodiče a školu 116 000, MP PPT.

Krizový plán při podezření, že žák má u sebe NNL

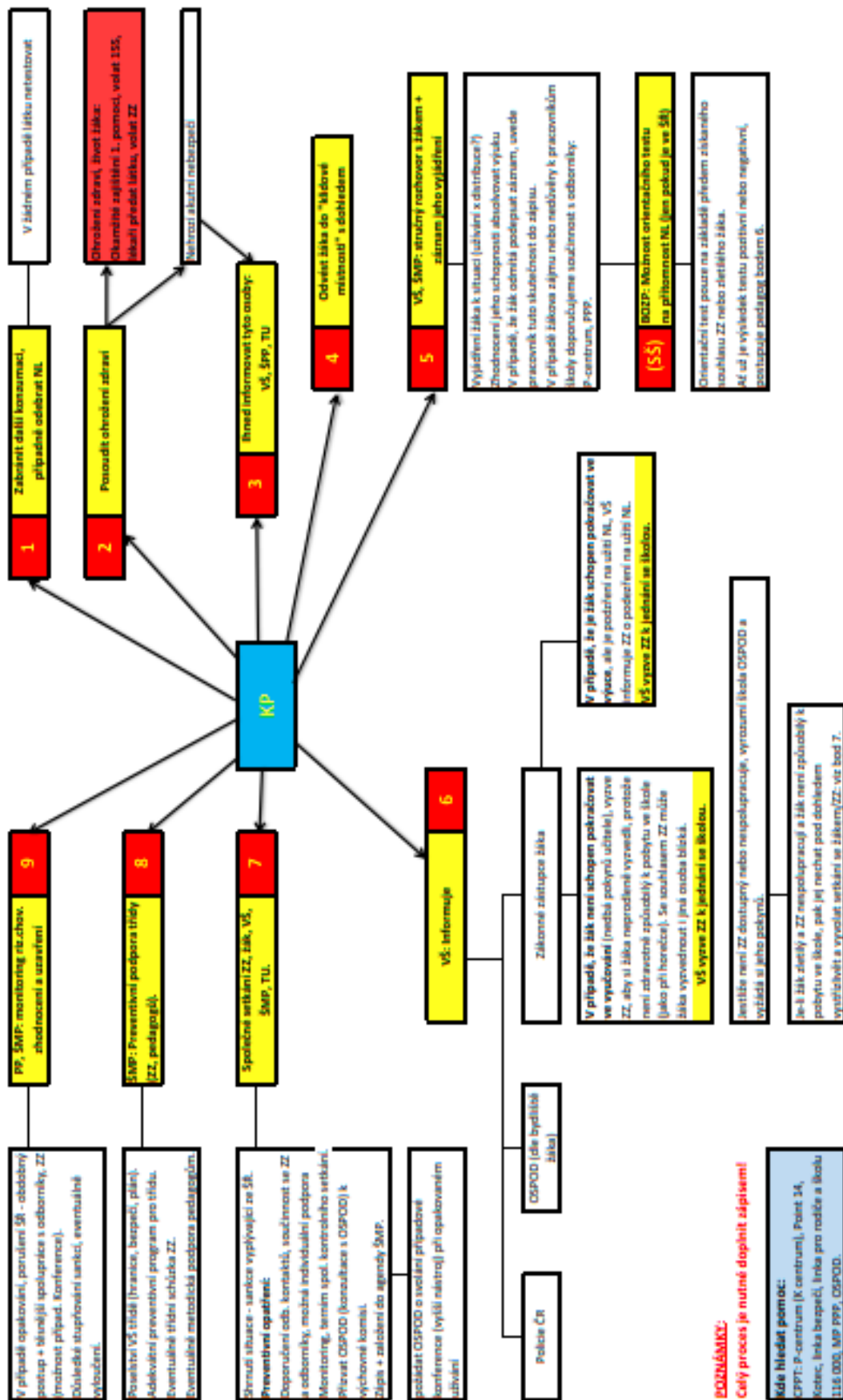
POZNÁMKY:

Čelý proces je nutné doplnit zápisem!

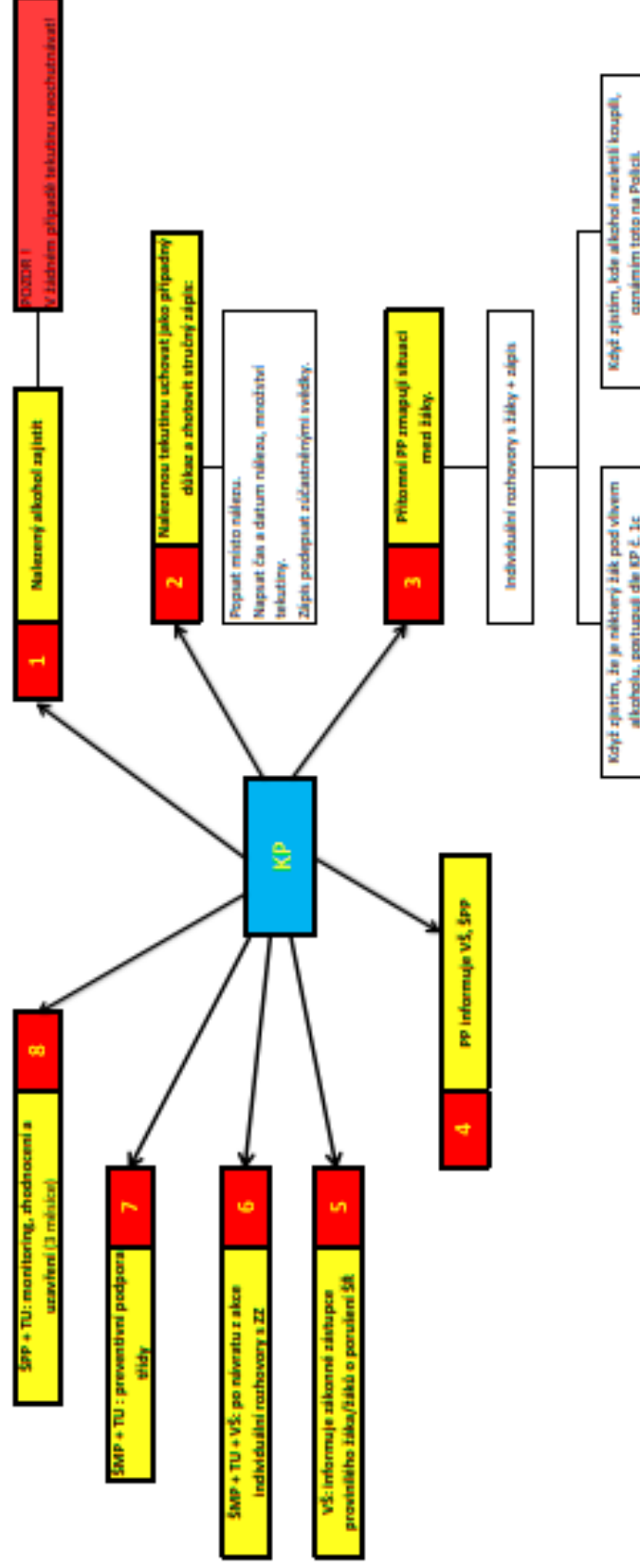
Kde hledat pomoc:

OSPOD, CPPT: P-centrum (K-centrum), linka bezpečí, linka pro rodiče a žáky 116 000, MPP PPP.

Krizový plán při podezření na užití NL žákem ve škole, nebo při jeho příchodu pod vlivem NL do školy

Krizový plán při nálezu legální návykové látky na výjezdni školní akce (alkohol)

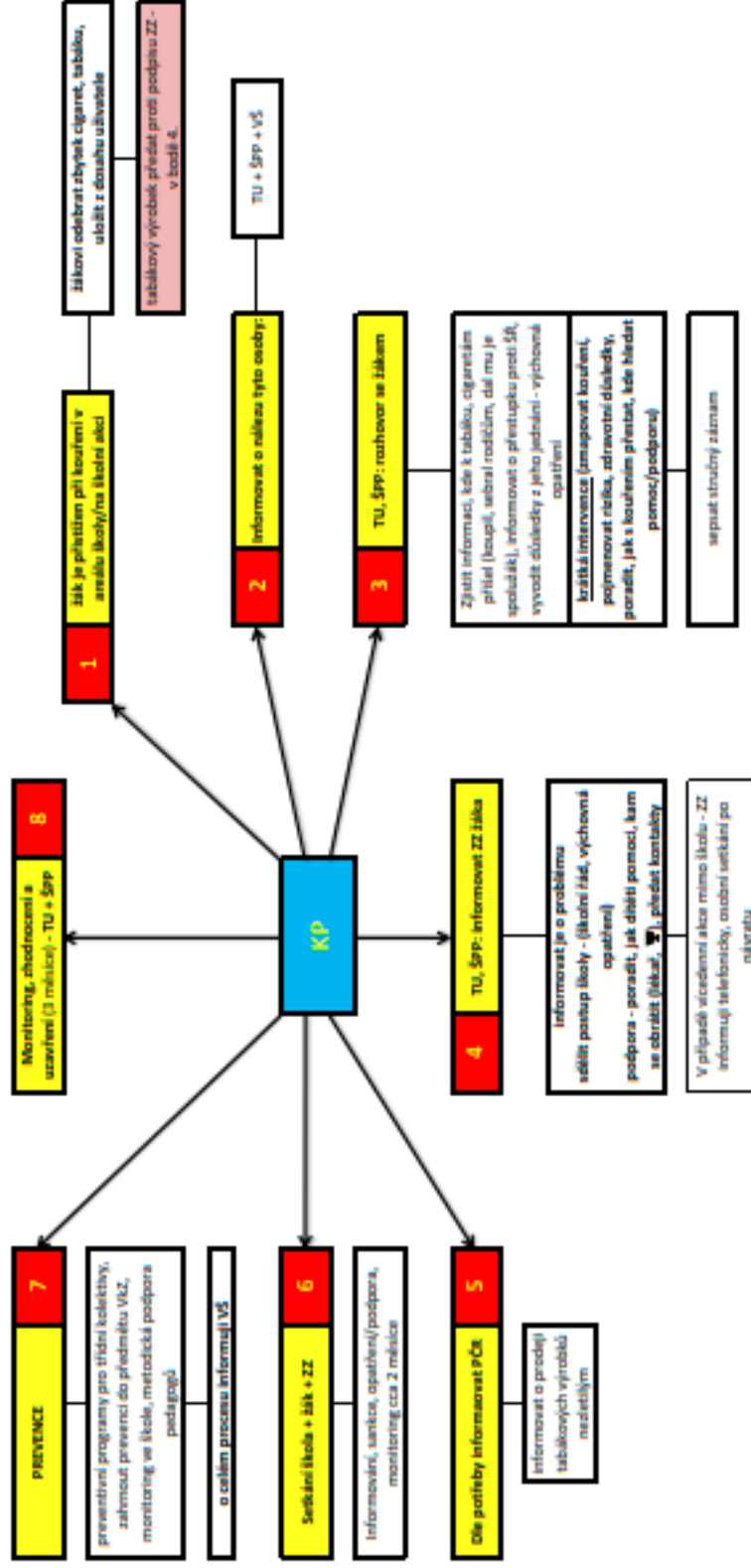
POZNÁMKY:

Celý proces je nutné doplnit zápisem!

Kde hledat pomoc:

PCN, CPPT: P-centrum (K-centrum), Kožec, linka bezpečí, linka pro rodiče a školu 116 000, MPP PPP.

Krizový plán při zjištění, že žák ve škole/na školní akci kouří

POZNÁMKY:
Celý proces je nutné doplnit zápisy

Kde hledat pomoc:
p. Centrum, www.becigarety.cz, Národní linka pro poskytnutí kouření 800 350 000

V Pačejově dne 1. 9. 2025

Ing. Vendula Kalinovský
školní metodik prevence

Mgr. Jan Vlažný
ředitel školy